

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-9-85-41>

УДК 811.111'42

Каламбет Я.І., Сляна Х.Ю.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

МОВНЕ ВИРАЖЕННЯ ЕТНІЧНИХ ТА РАСОВИХ СТОСУНКІВ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ КНИГИ "THE HELP")

Анотація. У статті висвітлюються особливості мовного вираження етнічних та расових стосунків в художньому дискурсі. Проблема таких стосунків у світі є надзвичайно поширеною в останні десятиліття, тому їх мовне вираження потребує ретельного вивчення. Існуючі засоби вираження в переважній більшості базуються на використанні застарілих слів, що зумовлює виникнення расових конфліктів між представниками різних національностей. У статті описано зміст поняття етнічний стереотип та досліджено найпоширеніші способи мовного вираження расових та етнічних відносин у художньому дискурсі. Виявлені у книзі способи вираження етнічних та расових стереотипів дозволяють зрозуміти погодження таких слів та допомагають усвідомити у яких випадках їх вживання є коректним.

Ключові слова: етнічний стереотип, лексема, додаткове найменування, конотація, вербалізація.

Kalambet Yaryna, Sliana Kristina

Ivano-Frankivks National Technical University of Oil and Gas

LANGUAGE EXPRESSION OF ETHNIC AND RACIAL RELATIONS IN ARTISTIC DISCOURSE (ON THE MATERIAL OF THE BOOK "THE HELP")

Summary. Racial relations are one of the most pressing problems of modernity. Such relations affect the conditions of life and human activities, directions and level of economic development. Relations between different groups of people can cause difficult situation in different countries and significant social and economic losses. The purpose of this publication is a studying of language expression of modern racial relations, analysis of various economic scenarios and types of damages from incorrect expression of relations between different groups of people. The need for information on racial relations expressions has increased unprecedentedly, and today the need of bringing this information to many users is clearly visible in order to improve knowledge and understanding of global and regional peculiarities of relations between different nations. The aim of this article is to discover the different ways of expression of racial and ethnic relations in artistic discourse. The article highlights the features of language expressions of ethnic and racial relations in artistic discourse. The problem of such relations in the world has been extremely in the last decades, so their language expressions requires careful studying. The vast majority of language expressions are based on the use of obsolete words, which leads to racial conflicts between people of different nationalities. The article describes the meaning of the concept of ethnic stereotype and explore the most common ways of linguistic expression of racial and ethnic relations in artistic discourse. The ways of expression of ethnic and racial stereotypes, revealed in the book, allow understanding of the derivation of such words and help to promote awareness of correct using of such words. The impact of racial and ethnic relations on the world is huge, so different discoveries in this field has to be done. Comprehensive assessments of language expressions of racial and ethnic relations impacts on the economy of the world does not currently exist, although, construction of such assessments is now an actual problem. It is necessary to determine which results such impact will have.

Keywords: racial relations expressions, stereotype, ethnic stereotype, artistic discourse, word derivation.

Постановка проблеми. В останні десятиліття питання расових та етнічних стосунків в усьому світі все більше привертає до себе увагу значного кола науковців, а саме: психологів, етнографів, соціологів, когнітологів, культурологів, філософів, психолінгвістів та лінгвістів. Вивчення вербалізації цих стосунків може пролити світло на велику кількість соціальних, політичних та міжетнічних проблем, а в подальшому допомогти з'ясувати причини їх виникнення та, можливо, вирішити їх. На нашу думку, проблема вивчення расових стосунків є дуже важливою для мирного існування різних національностей у світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням мовної картини світу займалися такі науковці як А.Д. Белова, М.М. Болдирев, А. Вежбицька, Ю.М. Караулов, О.С. Кубрякова. Вивчення вербалізації расових та етнічних стосунків у США дає змогу виявити наївні уявлення носіїв американського варіанта англійської мови

щодо «чужих» народів, зафіксовані у номінативній системі сучасної англійської мови.

Вербалізацію мовних стереотипів досліджував аспірант Інституту філології КНУ Т. Пилипчук. У своїй статті «Вербалізація етнічного стереотипу «індієць» у комедійних шоу Рассела Пітерза» Т. Пилипчук описав зміст поняття етнічного стереотипу та розглянув лексичні засоби його вираження для відображення стереотипних рис індієць у комедійних шоу. Також дослідженням проблеми етностереотипів займалась Башинська Аліна, аспірантка Житомирського університету імені Івана Франка, яка у своїй статті «Етнічні стереотипи і ярлики по відношенню до афро-американців» дослідила появу етнічних прізвиськ у Сполучених Штатах Америки та способи їх вербалізації.

Виділення не вирішених раніше частини загальної проблеми. Сучасна мовна культура функціонує в першу чергу для встановлення рівних прав між усіма національностями, тому однією

з найпопулярніших тем для обговорень стають расові та етнічні стосунки в різних країнах, що обумовлює актуальність обраної проблеми. Незважаючи на значну кількість робіт з вивчення мовних стереотипів, досі актуальною залишається проблема коректного вживання слів, що стосуються певних народностей, зокрема афро-американців.

Об'єктом дослідження виступають етнічні стосунки у США, виражені у романі Кетрін Стокет «The Help».

Мета статті. У нашому дослідженні ми ставимо за мету здійснити лінгвістичний аналіз слів та висловів, за допомогою яких авторка описує стосунки між різними расами. Одними з головних завдань статті є:

– з'ясувати, коли вживання етностереотипів є коректним;

– виділити основні методи вербалізації расових та етнічних відносин.

Виклад основного матеріалу. Будь-яке суспільство має розгалужену систему упереджень щодо його різних представників, що визначає важливість дослідження такого явища як стереотип. Основним змістом етнічних стереотипів є семантичні елементи природної мови – вербальні значення. Мовна свідомість створює ментальні образи людей, місць, подій, ситуацій і дій, які сприймає у вигляді стимулів, незалежних блоків інформації. Звідси виникають поняття, що формують стереотипи, за допомогою яких відбувається функціонування свідомості. Стереотипи можна розглядати як «особливі типи рольових схем, які організують попередні знання і очікування особистості стосовно інших людей, які підпадають під конкретні соціально визначені категорії». Отже, індивіди, які належать до стереотипної мовної групи, є схожими один на одного і відмінними від інших груп за деякими атрибутами, і передусім, на наш погляд, за етнічною приналежністю. Стереотипи – джерело поповнення словникового запасу англійської мови, оскільки постійно виникають нові слова на позначення особливостей рис різних верств населення.

У книзі американської письменниці Кетрін Стокет «The Help» активне функціонування етностереотипів дає можливість прослідкувати еволюцію та систему міжетнічних стосунків.

Розповідь насичена висловами із вживанням прикметника «*colored*», тобто «кольоровий» (щодо кольору шкіри людей, які працювали на рабовласників). У сукупності з різними іменниками, цей прикметник утворює численні сполучення на позначення усього, що стосується афроамериканців. Наприклад, «*colored street*» – вулиці, де жили або живуть вихідці з африканського континенту. Зазвичай ці вулиці були дуже бідними, і білі люди не ходили туди, що робить вживання такого словосполучення образливим для будь-якого представника афроамериканців. Ще один приклад такого поєднання прикметника та іменника, це словосполучення «*the colored part a town*». Воно позначає бідну частину міста, мешканцями якої були лише афроамериканці і яку без необхідності не відвідували білі люди. Такий вислів залишається актуальним і до сьогодні, оскільки в багатьох містах світу є райони, у яких живуть лише представники африканського континенту. Зазвичай такі поселення називають

«чорні квартали». Що характерно, такий вислів не є образливим з вуст афроамериканця, однак якщо представники іншої раси дозволять собі таке сказати, то звучатиме це дуже образливо. Нижче також наведено кілька інших прикладів вживання прикметника «*colored*» у сполученні з різними іменниками.

«*A bill that requires every white home to have a separate bathroom for the **colored help***».

«*The bus cross the bridge and make the first stop in the **colored neighborhood***».

«*I look out the window at **the colored hospital** go by...*»

Дуже часто у романі вживається лексема «*nigger*». А рамках афроамериканської культури це слово має позитивне забарвлення, тому його конотація неоднозначна. У той же час, якщо цю лексему промовляє біла людина, то афроамериканцями вона сприймається дуже образливо. Це слово часто зустрічається у літературі або просторіччі. У багатьох країнах Європи й Північної Америки в наш час частіше вживається позначення «темношкірі люди африканського походження», зокрема термін «афроамериканці» щодо негрів США. У сучасній англійській мові слово «*negro*» вживається дедалі рідше, а його похідні такі як «*nigger, nigger*» – є застарілим етнонімами, неввічливими та політично некоректними, розглядаються як принизливі, образливі та расистські. В деяких мовах, зокрема і в українській, слово має нейтральне значення. У романі Кетрін Стокет це слово частіше використовується у негативному значенні.

«*She's upset cause **the Nigra** uses the inside bathroom and so do we*».

«*...and the topic at hand be what it feel like being **Negro** and working for a white woman*».

«*I want to yell so loud that Baby Girl can hear me that dirty ain't a color, disease ain't **the Negro side a town***».

«*Negroes and whites are not allowed to share water fountains, movie houses, public restrooms...*»

Протистояння рас і культури у книзі виражається використанням лексеми «*white*» на противагу одиниці «*colored*». Цю номінацію темношкіра прислуга використовує стосовно людей європейського походження. Варто зазначити, що у сучасному світі використання слова «білий» афроамериканцями стосовно людей європейського походження є так само політнекоректним, як і використання слова «чорний» у протилежному випадку.

«*I want to stop that moment from coming – and it come in ever **white child's** life – when they start to think that **colored folks** ain't as good as **whites***».

«***White peoples** don't come round my neighborhood less they toting the help to and fro, and that is just fine with me. I spend all day long tending to **white peoples***».

«*No **colored barber** shall serve as a barber to **white women or girls***».

«*Books shall not be interchangeable between **the white and colored schools**...*»

Аналізований роман також висвітлює тему складнощів життя для темношкірих дітей-альбіносів, які не належали до жодного з суспільств. У цьому випадку протистояння відбувається на основі протистояння лексем – *colored* – *white-skinned* – *white*.

«I could tell she don't understand why a colored woman can't raise no white-skin baby in Mississippi. Be a hard, lonely life, not belonging here nor there».

Висновки і пропозиції. З нашого дослідження можна зробити такі висновки: явище вербалізації етнічно-расових угруповань є помітною особливістю американської антропологічної традиції. В умовах мультикультуралізму Сполучених Штатів склалася специфічна ситу-

ація крос-культурного контакту, в якій процес вербалізації етнічних стереотипів проявляється особливо наочно. Книга Кетрін Стокетт «The Help» яскраво виражає особливості адаптації мовних одиниць до суспільних реалій та набуття ними характерної конотації. Щодо подальших розвідок у цьому напрямі, то плідним, на нашу думку, буде детальний аналіз прагматичних особливостей американських етнофобізмів.

Список літератури:

1. Стокетт К. The Help. Санкт-Петербург : КАРО, 2017. 603 с.
2. Stockett K. The Help. Penguin Group, 2009.
3. Стефаненко Т.Г. Этнические стереотипы – функции и свойства. URL: <http://psyfactor.org/lib/stereotype8.htm> (дата звернення: 10.09.2020).
4. Hilton J.L., Von Hippel W. Stereotypes // Annual Review of Psychology, 47. 1996. P. 237–271. URL: http://www.researchgate.net/publication/5300883_Stereotypes (дата звернення: 10.09.2020).

References:

1. Stockett, K. (2017). The Help. Saint-Petersburg: KARO. (in Russian)
2. Stockett, K. (2009). The Help. Penguin Group. (in English)
3. Stefanenko, T.G. Etnicheskie stereotipy – funktsii i svoystva [Ethnic stereotypes: functions and properties]. Available at: <http://psyfactor.org/lib/stereotype8.htm> (accessed on 10 September 2020).
4. Hilton, J.L., & Von Hippel, W. Stereotypes (1996). Annual Review of Psychology, vol. 47, pp. 237–271. Available at: http://www.researchgate.net/publication/5300883_Stereotypes (accessed on 10 September 2020).